

ПРОБЛЕМА МЕТАФОРИ В ЛІНГВІСТИЦІ

Однією з ключових проблем мовознавства завжди була й лишається метафора. Давньогрецький філософ і учений Арістотель був першим, хто розглянув в своїх працях поняття метафори. Метафору він тлумачить як бачення одного об'єкта через інший, і в цьому значенні метафора є одним із способів репрезентації знань у мовній формі [3, 17].

Пояснення механізму метафори розглядається в різних аспектах. У логіко-філософському метафора трактується як мисленнєва операція неістинного, фіктивного позначення шляхом поєднання двох думок про різні предмети, ознаки, ситуації переважно шляхом виокремлення певного суміжного поняття [там само]. Формування метафори за принципом *als ob* – «нібито», полягає в тому, що вона відкидає належність об'єкта до того класу, до якого він насправді входить, і стверджує його залучення до категорії, до якої він не може бути віднесений раціонально [1].

Другим аспектом розгляду механізму метафори є логіко-психологічний. Він представлений інтеракційною теорією, що аналізувала метафору в психолінгвістичному і логічному аспектах [3, 98].

На противагу інтеракційній теорії, тричленна механістична концепція Х. Деламара пояснює метафору як перенесення значення від вихідного слова на результуюче на підставі суміжного поняття [там само].

Третім аспектом з'ясування природи метафори, який виокремлює О. О. Селіванова, є психологічний, який характеризується аналізом психологічного підґрунтя метафори, зокрема уявлень людини [3, 389].

Наступним аспектом є лінгвістичний аспект, що пояснює механізм метафоризації семною динамікою: при метафоризації відбувається згасання інтегральної семи у структурі значення слова, яка поступається місцем диференційній чи потенційній семам [3, 390].

Найсучасніше пояснення механізму метафори здійснюється в когнітивному аспекті, де найбільш поширеною є діяльнісна теорія концептуальної метафори, розроблена американськими мовознавцями Дж. Лакоффом і М. Джонсоном. Згідно з їхньою теорією, метафора є використанням знака однієї предметної сфери на позначення складника іншої [4, 202]. Предметна сфера, що постачає знаки, які переносяться до іншої сфери, названа джерелом (*source domain*). Сфера, яка запозичує знаки із джерела, є мішенню (*target domain*) [4, 226]. Вибір донорської зони та її пов'язування з реципієнтною є не випадковим процесом. Німецька дослідниця М. Шварц, яка вважає, що метафори є результатом семантично-концептуального процесу, який мотивований потребою пояснити складні мисленнєві допустимі сфери, і тому творення метафор є продуктивним засобом осмислити й описати нові аспекти досвіду за допомогою конкретних і вже відомих аспектів» [5, 108].

Список використаної літератури:

1. Арутюнова НД. Метафора и дискурс // Теория метафоры. - М., 1990.
2. Никитин М.В. Курс лингвистической семантики. — СПб., 1997.
3. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 711 с.
4. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
5. Lakoff, G. The Contemporary Theory of Metaphor. / George Lakoff // Metaphor and Thought / ed. by Andrew Ortony. – [2nd ed.]. – Cambridge : Cambridge University Press, 1993. – P. 202–251.
6. Schwarz, M. Semantik. Ein Arbeitsbuch / Monika Schwarz. – 4., aktualisierte Auflage. – Tübingen: Günter Narr Verlag, 2004. – 223 S.

Науковий керівник: старший викладач кафедри німецької філології,
к філол. н., ст. викладач Стройкова С. А.